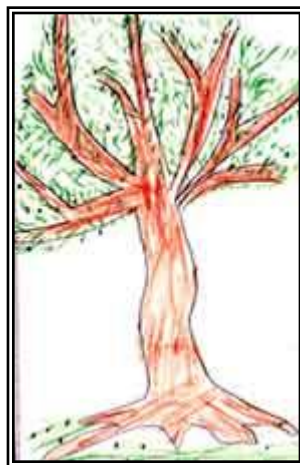

Ηελιά

Τάξη Γ

Μάστορα Έλλη

Η **ελιά** είναι ένα δέντρο που ζει πάρα πολλά χρόνια, είναι δηλ. **αιωνόβια**. Αγαπάει τον ήλιο και τη ζέστη, γι αυτό φυτρώνει σε χώρες που έχουν γλυκό κλίμα, όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία.

Μια ποιήτρια την ονόμασε «**θυγατέρα του ήλιου**»

Κάθε Απρίλη και Μάη γεμίζει με άσπρα λουλουδάκια.
Το Νοέμβριο οι καρποί της ωριμάζουν και αρχίζουν να πέφτουν.
Τότε τις μαζεύουν για να φτιάξουν το λάδι.

Κατασκευή

Φτιάχνουμε την ελιά

Μάζεψε φύλλα ελιάς και κόλλησέ τα στη ζωγραφιά.

Υλικά: φύλλα ελιάς, κόλλα ούχου, χαρτόνι κάνσον

Η Ιστορία της ελιάς

Την ελιά στην Ελλάδα την ξέρουν πριν από πολλά-πολλά χρόνια.

Ο άνθρωποι κατάλαβαν από νωρίς πόσο χρήσιμη είναι για τους καρπούς, το ξύλο ακόμα και τα φύλλα της.

Στην Κρήτη βρέθηκε μέσα σ' ένα παλάτι, ένα κύπελλο γεμάτο ελιές, από την εποχή του Μίνωα. Διατηρούνται ακόμη και τις φυλάνε στο Μουσείο!!!

Ζωγράφισε το κύπελλο γεμάτο με ελιές

Καθώς περνούσαν τα χρόνια όλο και πιο πολύ χρησιμοποιούσαν τα καλά που μας έδινε η ελιά.

Τους καρπούς για φαγητό και το λάδι για το μαγείρεμα.

Για το φωτισμό, έβαζαν στο λυχνάρι λάδι και φυτίλι, το άναβαν και φώτιζαν το σπίτι τα βράδια.

Τα ξύλο της το χρησιμοποιούσαν για τη φωτιά ή έφτιαχναν έπιπλα, ενώ τα φύλλα της για τροφή των ζώων.

Γράψε πάνω στα φύλλα της ελιάς
όσα προσφέρει στον άνθρωπο.

Οι Έλληνες αγαπούσαν πολύ την ελιά γι' αυτό οι κάτοικοι της αρχαίας Αθήνας, προτίμησαν το δώρο της θεάς Αθηνάς, που ήταν η ελιά, από το δώρο του θεού Ποσειδώνα, που ήταν το θαλάσσιο νερό.

Ο μύθος απεικονιζόταν με περίτεχνα μαρμάρινα αγάλματα στο δυτικό αέτωμα του Παρθενώνα. Εδώ η σκηνή είναι η αντιδικία μεταξύ της Αθηνάς και του Ποσειδώνα που έγινε στην Ακρόπολη.

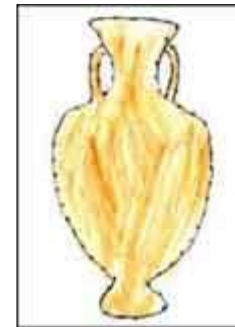
Σχετικά με την ελιά δεν αναφέρουν παρά μόνο πως αποτελεί «μαρτύριο» της Αθηνάς που το παρουσίασε κατά τον αγώνα για τη χώρα· υπάρχει και η εξής παράδοση, πως η ελιά κήκε εντελώς, όταν ο Μήδος έβαλε φωτιά στην πόλη των αθηναίων, την ίδια μέρα όμως ξαναβλάστησε μέχρις ύψους δυο πήχεων.

Παυσανία, Αττικά

Στην αρχαία Ελλάδα οι αθλητές άλειψαν με λάδι το σώμα τους για να είναι καθαρό και γεμάτο υγεία.

Στους αθλητικούς αγώνες μάλιστα έδιναν για βραβείο στους νικητές αγγεία γεμάτα λάδι, τους γνωστούς παναθηναϊκούς αμφορείς.

Ένωσε τα σημάδια και θα δεις
πώς ήταν ένας παναθηναϊκός αμφορέας

Ο κότινος

Στην αρχαιότητα στεφάνωναν τους νικητές των Ολυμπιακών αγώνων και των Παναθηναϊκών αγώνων με κότινους, στεφάνια από κλαδιά ελιάς.

Στην Ολυμπία τα κλαδιά τα έκοβε ένα αγόρι, του οποίου ζούσαν και οι δυο γονείς, από την **ελιά της Ιερής Άλτης**. Σύμφωνα με τη μυθολογία την ελιά αυτή την είχε φυτέψει ο Ηρακλής.

Στην Αθήνα έκοβαν κλαδιά από την Ιερή **ελιά της θεάς Αθηνάς** που βρισκόταν στην Ακρόπολη.

Αμφορέας:
Στην παράσταση η θεά Αθηνά
και νικητές αγώνων.

Κατασκευή

Μάζεψε φύλλα ελιάς, ξέρανέ τα
κόλλησέ τα πάνω στον κύκλο και φτιάξε μ'
αυτόν τον τρόπο έναν κότινο.

Ζωγράφισε τον κότινο.

Το περιστέρι του Νόε

Όταν έγινε κατακλυσμός, ο Νόε έβαλε, μετά από εντολή του Θεού, όλα τα ζώα και τα πουλιά μέσα σ' ένα πλοίο για να σωθούν. Για να δει αν έχει σταματήσει η βροχή και το κακό, έστειλε έξω ένα περιστέρι. Κι αυτό γύρισε πίσω με ένα κλαδί ελιάς.

Η ελιά θεωρείται ευλογημένη και συμβολίζει την ειρήνη.

Ζωγράφισε το περιστέρι του Νόε με το κλαδάκι ελιάς στο ράμφος του.

Στον ελαιώνα

Στον τόπο μας υπάρχουν αρκετά ελαιόδεντρα. Πολλοί κάτοικοι ασχολούνται με αυτά, είναι ελαιοπαραγωγοί. Έτσι κάνουν το λάδι της χρονιάς για την οικογένειά τους και αυτό που τους περισσεύει το πουλάνε.

Στην επίσκεψή μας στον ελαιώνα, φωτογραφίζουμε μια ελιά σε κοντινό και μακρινό πλάνο.

κοντινό πλάνο

μακρινό πλάνο

Το λιομάζωμα

Το Φθινόπωρο ξεκίναγε το μάζεμα της ελιάς. Δεν ήταν εύκολη δουλειά το λιομάζωμα γι' αυτό έπαιρναν μαζί τους βοηθούς, τους ραβδιστάδες, τις μαζώχτρες και τις απλωγυρίστρες.

Πρώτα οι απλωγυρίστρες άπλωναν κάτω από τις ελιές μεγάλα πανιά.

Έπειτα οι ραβδιστάδες μ' ένα μακρύ ξύλο ράβδιζαν τα κλαδιά να πέσουν οι ελιές.

Λιομάζωμα:

Παράσταση σε αμφορέα του 6ου αιώνα π.Χ.

Οι μαζώχτρες μάζευαν τις ελιές με γρήγορες κινήσεις από κάτω. Πολλές ελιές τις άφηναν να πέσουν από μόνες τους και ύστερα τις μάζευαν. Τον καρπό τον έβαζαν μέσα σε κοφίνια και τσουβάλια

Θεόφιλος:
Το μάζεμα των ελαιών
στη Μυτιλήνη (1928-34)

Θεατρικό παιχνίδι

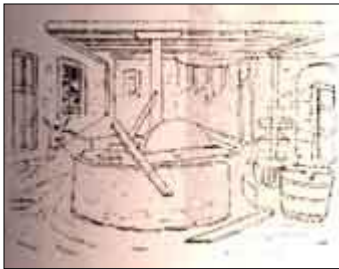
Το μάζεμα της ελιάς

Υλικά: Χρωματιστά πανιά
από τη γωνιά του θεατρικού παιχνιδιού της τάξης μας.

Το λιοτρίβι

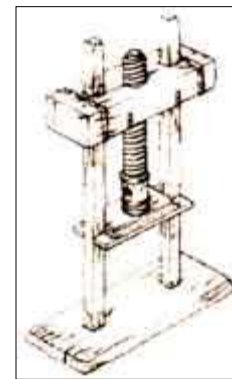
Όταν πια είχαν μαζέψει τον καρπό τον μετέφεραν στο ελαιοτριβείο, να τον αλέσουν και να βγάλουν το λάδι.

Το λιοτρίβι

Μέσα στο ελαιοτριβείο υπήρχε μια μεγάλη πέτρινη λεκάνη όπου άδειαζαν τις ελιές. Η τεράστια στρογγυλή πέτρα που ήταν μέσα στη λεκάνη και την κινούσε ένα μουλάρι έλιωνε τις ελιές και τις έκανε πολτό.

Τον πολτό τον έβαζαν σε ένα τρίχινο ύφασμα, τον μποξά, τον δίπλωναν και τον έβαζαν στο πιεστήριο, μια μηχανή, που τον έσφιγγε και έτσι έβγαινε το λάδι.

Ξύλινο πιεστήριο

Φτιάξε **σύνθετες λέξεις** με τη λέξη έλαιο και τις λέξεις:
καρπός, τριβείο, δέντρο, λάδι, παραγωγός

έλαιο = λάδι

έλαιο και δέντρο	→	ελαιόδεντρο
έλαιο και λάδι	→	ελαιόλαδο
έλαιο και παραγωγός	→	ελαιοπαραγωγός
έλαιο και τριβείο	→	ελαιοτριβείο
έλαιο και καρπός	→	ελαιόκαρπος
έλαιο και πυρήνας	→	ελαιοπυρήνας

Στο παλιό λιοτρίβι

Ένα παλιό πέτρινο λιοτρίβι υπάρχει στο Λαογραφικό Μουσείο του Φοινικίου στους Φιλιάτες.

Στην επίσκεψή μας εκεί, το είδαμε από κοντά.

Τα αγγεία

Τα παλιά χρόνια έβαζαν το λάδι σε πήλινα αγγεία τα μίστακα. Στη συνέχεια το μετέφεραν στις αποθήκες των σπιτιών και το άδειαζαν σε μεγάλα, πήλινα πιθάρια.

Με αυτό το λάδι θα περνούσαν όλη τη χρονιά. Μερικοί από τους παραγωγούς το πουλούσαν. Άλλοι πάλι έφτιαχναν σαπούνι.

πιθάρι

μίστακο

Τα αγγεία ήταν φτιαγμένα από πηλό.
Για να δούμε όλα τα αγγεία μέσα στα οποία έβαζαν το λάδι ή τις ελιές.

λαδικό, τσουκάλι, κουρούπι, λυχνάρι

Κατασκευή

Φτιάχνουμε κι εμείς με πηλό τα δικά μας αγγεία λαδιού.

Στο σύγχρονο ελαιοτριβείο

Επισκεφτήκαμε και ένα σύγχρονο ελαιοτριβείο. Είδαμε από κοντά πώς βγάζουν το λάδι από τις ελιές.

Σήμερα το λάδι το συσκευάζουν σε τενεκεδένια δοχεία και σε μπουκάλια γυάλινα ή πλαστικά.

Παρατηρούμε δοχεία και μπουκάλια συσκευασίας λαδιού.

Το βάρος που περιέχουν, τον τόπο παραγωγής, την εταιρία που συσκευάζει το προϊόν κ.λ.π.

Η ελιά στην ποίηση

Όμηρος

Δίπλα του απόθεσαν τα ρούχα, το πανωφόρι και χιτώνα
και σε μια λήκυθο χρυσή του δίνουν **λάδι** λαμπρό.

Ύστερα τον παρακινούσαν να κατέβει στις ροές του
ποταμού για να τον λούσουν.

Τότε ο θείος Οδυσσεύς τους αντί μίλησε με τρόπο.

«Κοπέλες, μείνετε εσείς παράμερα μόνος μου εγώ θα
βγάλω από τους ώμους μου την άλμη, και θ' αλειφτώ παντού
με **λάδι**.

Πάει καιρός που τέτοιο βάλαμο δεν μάλαξε το δέρμα
μου».

Κωστής Παλαμάς

Όπου κι αν λάχω κατοικία
δεν μου απολείπουν οι καρποί
ως τα βαθιά μου γηρατειά
δεν βρίσκω τη δουλειά ντροπή.
Μ' έχει ο Θεός ευλογημένη,
κι είμαι γεμάτη προκοπή.
Είμαι η **ελιά** η τιμημένη.

Άγγελος Σικελιανός

Στο δώμα, απάνω στα βουνά, έτοιμος είναι ο δείπνος.
Γλυκό είναι του **λαδιού** το φως
σαν το γλυκό το φως σαν το γλυκό καρπό του,
θροφή στα μάτια, με γλαυκή στο χάλκωμα στη ρίζα...

Οδυσσέας Ελύτης

Έζησα τ' όνομα το αγαπημένο
στον ίσκιο της γιαγιάς **ελιάς**.

Η ελιά στην ποίηση

Τώρα προσπάθησε να γράψεις κι εσύ ένα δικό σου ποίημα για την ελιά.

Τι ωραία και άγια που
είναι η ελιά.
Σε ελαιώγες βρίσκεισαι,
ενώ οι σφέντζες τους τις
καμαρώνουν.
Την καμαρώνουν περισσότερο
ρο όταν έχει καρπούς.

Βιβλιογραφία

Η θυγατέρα του ήλιου (Πρόγραμμα Μελίνα)

Τα αγγεία (Πρόγραμμα Μελίνα)

Ακρόπολη (Υπουργείο Πολιτισμού)

Η ελιά Η ελιά

Παραμυθιά
Σχολ. Έτος 1998 -1999

ΤΑΞΗ Γ1

Η Δασκάλα

Μάστορα Έλλη